

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Εξωτερική Αξιολόγηση
του τμήματος Οδοντικής Τεχνολογίας

Το τρισυπόστατο της Εκάτης
και οι Τριαδικές Θεότητες

Φώς laser: 50 χρόνια
δημιουργικής δράσης

ΤΕΥΧΟΣ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
2010

23

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚά ΧΡΟΝΙΚά

Ιδιοκτησία	ΤΕΙ Αθήνας
Εκδότης	Δημήτριος Νίνος Πρόεδρος ΤΕΙ Αθήνας
Διευθυντής	Αντώνιος Καμμάς
Συντακτική Επιτροπή	Δημήτριος Νίνος Μιχαήλ Μπρατάκος Ιωάννης Χάλαρης Απόστολος Παπαποστόλου Γεώργιος Γιαννακόπουλος
Επιμέλεια έκδοσης	Ιφιγένεια Αναστασάκου Δώρα Φραγκούλη Δανάη Κονδύλη
Καλλιτεχνική Επιμέλεια έκδοσης	Έφη Παναγιωτίδη, efipanpan@yahoo.gr

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΕΙ ΑΘΗΝΑΣ

Πρόεδρος	Δημήτριος Νίνος
Αντιπρόεδρος	Αντώνιος Καμμάς
Αντιπρόεδρος	Μιχαήλ Μπρατάκος
Αντιπρόεδρος	Ιωάννης Χάλαρης
Διευθύντρια ΣΕΥΠ	Ζαμπία Βαρδάκη
Διευθυντής ΣΤΕΦ	Δήμος Τριάντης
Διευθυντής ΣΓΤΚΣ	Ζωή Γεωργιάδου
Διευθυντής ΣΔΟ	Γιώργος Γιαννακόπουλος
Διευθυντής ΣΤΕΤΡΟΔ	Γιώργος Αγγελούσης
Γενική Γραμματέας	Κωνσταντίνα Μασούρα
Γραμματέας Συμβουλίου	Αφροδίτη Λάσκαρη

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΩΝ

Πρόεδρος ΕΕ&Ε	Μιχαήλ Μπρατάκος
Αντιπρόεδρος ΤΕΙ-Α	Αντιπρόεδρος
Αντιπρόεδρος	Ιωάννης Τσάκνης
Μέλη ΕΕ&Ε	Αθανάσιος Νασιόπουλος Γεώργιος Παναγιάρης Διονύσιος Κάβουρας Ευαγγελία Πρωτόππαπα Περικλής Λύτρας
Γραμματέας ΕΕ&Ε	Ιφιγένεια Αναστασάκου

ΤΕΙ Αθήνας
Αγ. Σπυρίδωνος, 122 10 Αιγάλεω
Τηλ.: 210 538 5100
<http://www.teiath.gr> / e-mail: eee@teiath.gr

1. ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΕΛ. 4

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΠΜΣ με τίτλο «Εργαστηριακή και κλινική νοσηλευτική καρδιολογία»

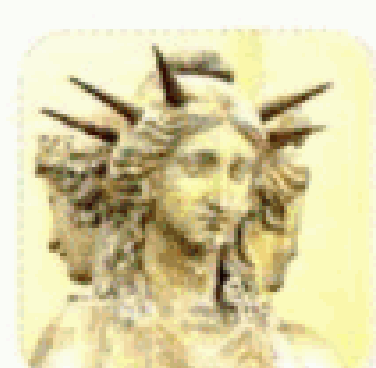
ΣΕΛ. 8

Συνάντηση Εργασίας

Προγράμματος Tempus

ΣΕΛ. 9

3. ΑΡΘΡΑ - ΑΠΟΨΕΙΣ

■ Α. Καρμάς

Το τρισυπόστατο της Εκάτης και οι Τριαδικές Θεότητες

ΣΕΛ. 11

■ Π. Μπουλανίκη

Χημικές ουσίες

στα κατασκευαστικά υλικά των σπιτιών

ΣΕΛ. 14

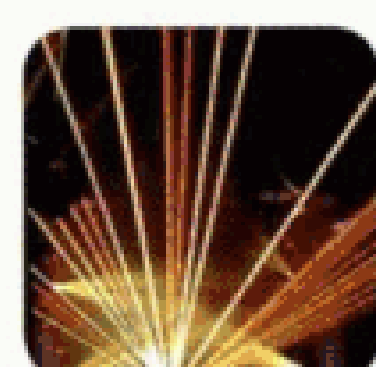

■ Λ. Τσίλαγα και Α. Τζαναβάρα

Βραχογραφίες:

Η προϊστορική ζωγραφική

ΣΕΛ. 19

■ Α. Αραβαντινός

Φώς laser: 50 χρόνια

δημιουργικής δράσης

ΣΕΛ. 22

■ Ι. Μπουρής

Δυστυχώς, ατενίζουμε τον ορίζοντα εμμένοντας να βλέπουμε την πρύμνη

ΣΕΛ. 28

■ Γ. Τσιούρης

Η ιστορία της Κρήτης

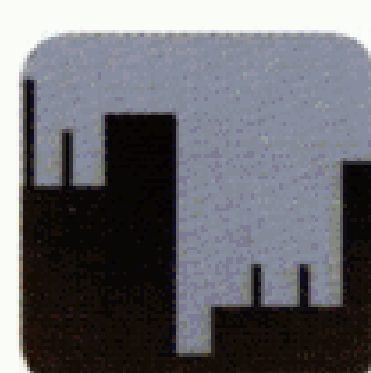
ΣΕΛ. 32

■ Ν. Χιωτίνης

«Τελείωσαν τα ψέματα που είπαμ' ως εδώ...»

ΣΕΛ. 36

■ Σ. Στρατή

Η διαφήμιση και η αρχιτεκτονική στην πόλη της Αθήνας: η περιγραφή μιας περίπτωσης αυθαιρεσίας

ΣΕΛ. 40

■ Μ. Μπρατάκος

2011: Διεθνές Έτος Χημείας

ΣΕΛ. 42

4. ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

■ Ψυχογενής Βουλιμία

ΣΕΛ. 45

■ Η ψυχολογία στην αναπαραγωγή - Το στρες της σύλληψης

ΣΕΛ. 47

5. ΤΑ ΝΕΑ ΤΟΥ ΤΕΙ

Νέα της Διοίκησης

ΣΕΛ. 50

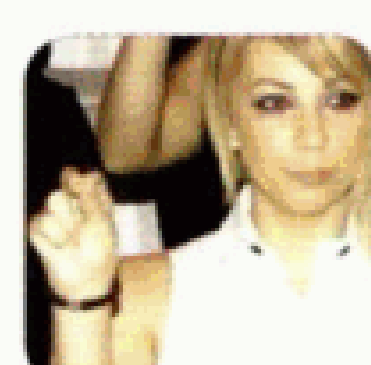
Νέα από τα Τμήματα

ΣΕΛ. 62

Νέα της Επιτροπής

Εκπαίδευσης και Ερευνών

ΣΕΛ. 84

6. ΦΟΙΤΗΤΙΚΑ ΝΕΑ

ΣΕΛ. 86

7. ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

ΣΕΛ. 90

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΤΕΙ ΑΘΗΝΑΣ
ΣΑΣ ΕΥΧΟΝΤΑΙ
ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ ΚΑΙ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟ ΤΟ 2011

3

ΑΡΘΡΑ
ΑΠΟΨΕΙΣ■ **Α. Καμμάς**

Το τρισυπόστατο της Εκάτης
και οι Τριαδικές Θεότητες

■ **Π. Μπουλανίκη**

Χημικές ουσίες
στα κατασκευαστικά υλικά των σπιτιών

■ **Λ. Τσίλαγα και Α. Τζαναβάρα**

Βραχογραφίες: Η προϊστορική ζωγραφική

■ **Α. Αραβαντινός**

Φώς laser: 50 χρόνια δημιουργικής δράσης

■ **Ι. Μπουρής**

Δυστυχώς, ατενίζουμε τον ορίζοντα
εμμένοντας να βλέπουμε την πρύμνη

■ **Γ. Τσιούρης**

Η ιστορία της Κρήτης

■ **Ν. Χιωτίνης**

«Τελείωσαν τα ψέματα που είπαμ' ως εδώ...»

■ **Σ. Στρατή**

Η διαφήμιση και η αρχιτεκτονική
στην πόλη της Αθήνας: η περιγραφή
μιας περίπτωσης αυθαιρεσίας

■ **Μ. Μπρατάκος**

2011: Διεθνές Έτος Χημείας

των Λ. Τσίλαγα* και Α. Τζαναβάρα**

Βραχογραφίες: Η προϊστορική ζωγραφική

1. Χαρακτηριστικά της τέχνης της βραχογραφίας

Η ζωγραφική ως τέχνη αναφέρεται στην έκφραση και τη δημιουργική αναπαράσταση - πάνω σε μια επιφάνεια - μιας εικόνας αντικειμενικής ή φανταστικής, δια μέσου της δημιουργικής εργασίας του καλλιτέχνη και με τη χρήση μέσων, όπως γραφίδα, μολύβι, πινέλο, χρωματικές ύλες, πέτρα, ύφασμα, χαρτί κ.α. Η ζωγραφική, όπως και κάθε έκφραση της ανθρώπινης έμπνευσης και δημιουργίας αντανακλά την εποχή της και συνδέεται άμεσα με την εξέλιξη του υλικού και πνευματικού πολιτισμού.

Κατά τους προϊστορικούς χρόνους αναπτύχθηκε τέχνη μιας ορισμένης μορφής, που χαρακτηρίζεται από δύναμη, εντυπωσιακή ζωντάνια και φρεσκάδα. Πρόκειται για τις βραχογραφίες - σπηλαιογραφίες, στους τοίχους και τις οροφές των σπηλαίων. Οι πρώιμες

αυτές επιτεύξεις των προϊστορικών «καλλιτεχνών», χρονολογούνται από το **30000 π.Χ.** μέχρι περίπου το **6000 π.Χ.** Σήμερα είναι γνωστά περισσότερα από **300 σπήλαια** με βραχογραφίες και πετρογλυφικά σε ολόκληρο τον κόσμο, με σημαντικότερα αυτά σε Γαλλία και Ισπανία, όπου αποτυπώνεται με τον πιο έντονο και παραστατικό τρόπο ο τρόπος ζωής των πρώτων κυνηγών - τροφοσυλλεκτών. Οι ευνοϊκές συνθήκες σκότους στο εσωτερικό των σπηλαίων συνέβαλαν στην τόσο καλή - αν αναλογιστεί κανείς τη χρονολόγησή τους - διατήρησή τους.

Οι βραχογραφίες είναι εγχάρακτες ή ζωγραφισμένες με ξύλα, μέταλλα, οστά πάνω στα τοιχώματα των βράχων, με μαύρο, κίτρινο και κυρίως κόκκινο χρώμα, ανακατεμένο με λίπος ζώων. Τα βασικά χρώματα είναι γαϊώδη. Κόκκινη ώχρα από αιματίτη, μαύρο από το κάρβουνο, καφέ και κίτρινο από λιμονίτη ή

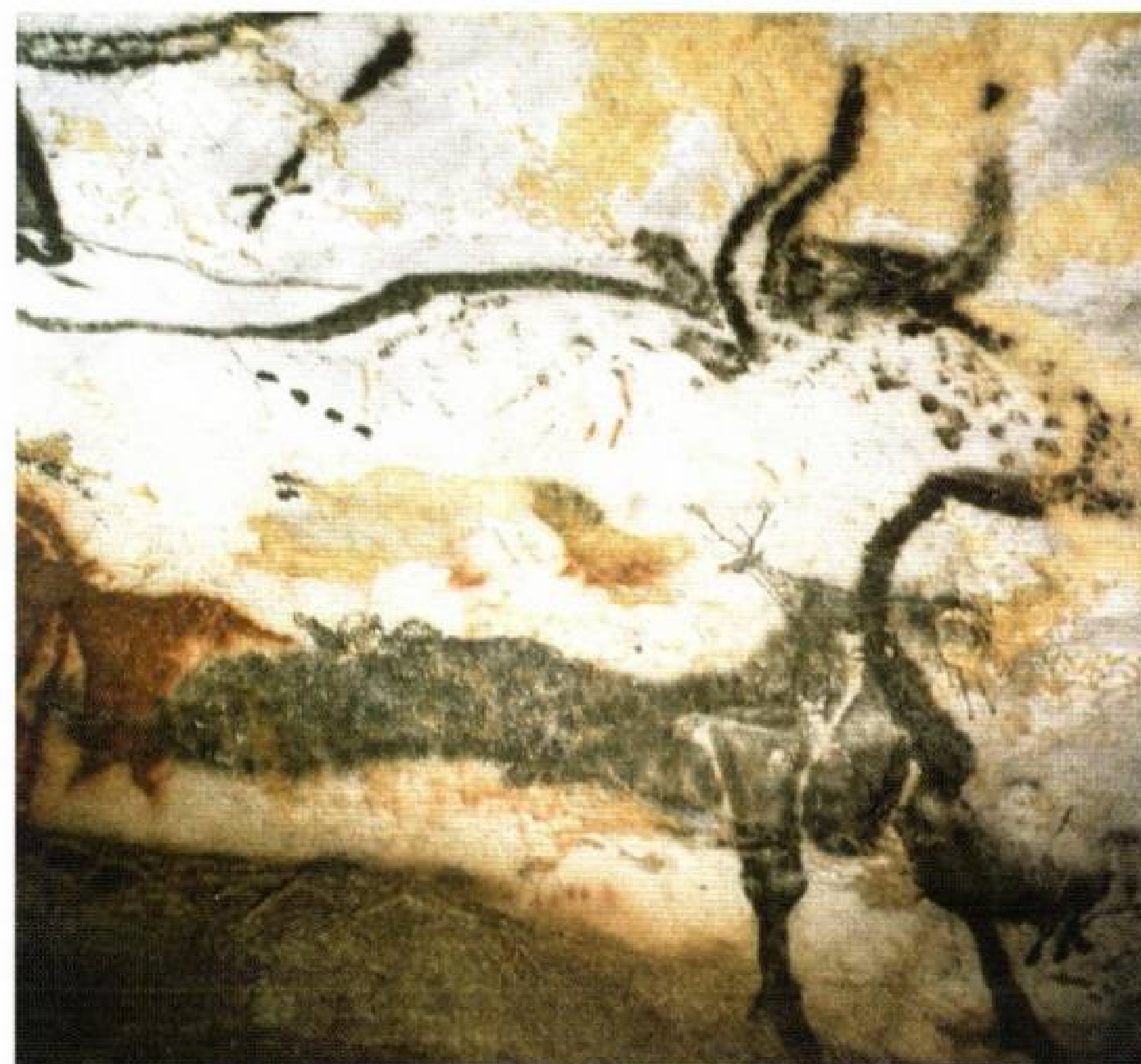
*Η κ. Λ. Τσίλαγα είναι καθηγήτρια του τμήματος Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης του ΤΕΙ-Α

**Η κ. Α. Τζαναβάρα είναι αρχαιολόγος - ιστορικός τέχνης, Έφορος της Δημοτικής Πινακοθήκης Κορίνθου

από συνδυασμό αιματίτη και οξειδίου του μαγγανίου, γαλάζιο από τριμμένο λαζουρίτη και πράσινο από χαλκό. Οι παραστάσεις παρουσιάζουν υψηλό βαθμό φυσιοκρατισμού και ρεαλιστικής αποτύπωσης στα σχέδια, συνήθως άγριων ζώων και σκηνών κυνηγιού. Τα γεωμετρικά σχήματα και οι ανθρώπινες μορφές κατέχουν μικρή μόνο θέση στην τέχνη αυτή. Η ανθρώπινη μορφή μάλιστα αλλού απεικονίζεται ως σχεδίασμα ραβδιού, ενώ σε άλλες σπηλαιογραφίες ως ένας φανταστικός συνδυασμός ανθρώπου και ζώου ή πτηνού. Κυριαρχούν θέματα με βουβάλια, μαμούθ, τάρανδους, βίσονες, ελάφια, αρκούδες, άλογα, ταύρους, ελέφαντες, λιοντάρια, ρινόκερους, φώκιες, πιγκουϊνους, αίγαγρους, ενώ όπου αποδίδονται ανθρώπινες μορφές, αυτό γίνεται με έντονη σχηματοποίηση, σε αντίθεση με τις νατουραλιστικές απεικονίσεις των ζώων. Οι καλλιτέχνες πίστευαν ότι θα έπαιρναν δυνάμεις από το ζώο που απεικόνιζαν και ότι θα αποκτούσαν έλεγχο πάνω στα πνεύματα των ζώων, από τα οποία εξαρτούσαν την ύπαρξή τους. Σε ορισμένες δε περιπτώσεις, το 19^ο και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, μετά την ανακάλυψη βραχογραφιών σε σπήλαια της περιοχής των Πυρηναίων, ντόπιοι χωρικοί, που συμμετείχαν στην εξερεύνησή τους, αποχώρησαν, αρνούμενοι να συνοδέψουν περαιτέρω τους εξερευνητές από το φόβο των πνευμάτων, που πίστευαν ότι «κατοικούσαν» εκεί. Υπό αυτή την έννοια, οι βραχογραφίες αποκτούσαν «μαγική» διάσταση και σχετίζονταν με τη διεξαγωγή τελετουργικών πρακτικών. Αυτό δικαιολογεί και το χαρακτηρισμό της προϊστορικής αυτής τέχνης ως μέρος μιας θρησκευτικής ζωομορφικής λατρείας.

2. Οι βραχογραφίες στον παγκόσμιο προϊστορικό αρχαιολογικό χάρτη

Η ζωγραφική των σπηλαίων ανακαλύφθηκε για πρώτη φορά το **1879** στην **Αλταμίρα** (χώρα των Βάσκων - Ισπανία), από τη 12χρονη κόρη του βαρόνου Σαουτουόλα. Είχε συνοδέψει τον πατέρα της σε μια σπηλιά που εξερευνούσε και παρατήρησε στην οροφή παραστάσεις, που ο βαρόνος δεν είχε προσέξει. Οι συνέπειες της ανακάλυψης αυτής σηματοδότησαν μια νέα εποχή για την κατανόηση της ιστορικής εξέλιξης της ζωγραφικής τέχνης.

Παλαιότερες βέβαια θεωρούνται σήμερα οι βραχογραφίες στο σπήλαιο **Chauvet** στη Γαλλία, ηλικίας **32.500 ετών!** Πρόκειται για μια πραγματική προϊστορική Πινακοθήκη, με «έργα» που απεικονίζουν κυρίως παράξενες μορφές πτηνανθρώπων.

Άλλο ένα σημαντικότατο σπήλαιο ανακαλύφθηκε στη Νοτιοδυτική Γαλλία, στην περιοχή **Λασκό** και χρονολογείται από το 15000 - 10000 π.Χ.

Το σπήλαιο αυτό, όπου συναντάται ένα σημαντικό, εντυπωσιακό και καλά διατηρημένο σύνολο παραστάσεων προϊστορικής τέχνης, το έχουν αποκαλέσει οι ερευνητές ως «Προϊστορικό Παρεκκλήσιο Σιστίνα» (από την Capella Sixtina στο Βατικανό), θέλοντας να τονίσουν τη σπουδαιότητά του.

Βραχογραφήματα ζωγραφικής κυνηγετικής τεχνοτροπίας έχουν βρεθεί σε σπήλαια στη Σκανδιναβία (π.χ. στη Νορβηγία), στη Σιβηρία, αλλά και σε σπήλαια της αφρικανικής Σαχάρας, όπως Tassili, Tadrart, Acacus, όπου όμως δεν έχει διευκρινιστεί η ακριβής χρονολόγησή τους. Η επικρατούσα, βέβαια, θεωρία τοποθετεί την τέχνη των βράχων στη Βόρεια Αφρική στα 10.000 χρόνια πριν, κατά τη Μεσολιθική περίοδο και προσδιορίζει ως δημιουργούς τους τις πρώτες κοινότητες κυνηγών. Οι τεχνοτροπίες και τα θέματα των αφρικανικών βραχογραφιών διαφοροποιούνται από αυτά που συναντάμε στα ευρωπαϊκά σπήλαια.

3. Προϊστορικές βραχογραφίες στον ελλαδικό χώρο

Μπορεί οι προϊστορικές βραχογραφίες στα σπήλαια της Γαλλίας και Ισπανίας να εντυπωσιάζουν το θεατή με τα χρώματα και τα σχέδιά τους, όμως και στην Ελλάδα έχουν ανακαλυφθεί βραχογραφήματα, αλλά χρονολογούνται πολύ παλαιότερα από τα προηγούμενα.

Η διαφορετικότητά τους σε φόρμες και μορφές, ως προς τα προηγούμενα, δηλώνει και το διαφορετικό τρόπο ζωής αυτών των ανθρώπων, εναρμονισμένων, με το τοπικό γεωγραφικό κλίμα.

Πρόκειται για σχεδιάσματα πάνω σε σκληρό γρανίτη ή σκληρό ασβεστόλιθο, που εντοπίζονται συνηθέστερα στην ύπαιθρο και σπανιότερα μέσα σε σπήλαια.

Στον ελλαδικό χώρο έχουν ανακαλυφθεί βραχογραφίες, στο Παγγαίο όρος, στο Γονικό και τη Ρούσσα Έβρου, στα Πετρωτά Ροδόπης, στην Κρήτη, στη Μάνη, στην Εύβοια, στη Μήλο, στην Κέρο, στη Νάξο, στη Φολέγανδρο, στα Γιούρα, στα ορεινά της Καβάλας, στην Αλιστράτη Σερρών, στη Δράμα, στην Αριδαία Πέλλας, στη λίμνη Χειμαρίτιδα της Φλώρινας, στη Χαλκιδική και στη χερσόνησο του Άθω, στη Θάσο και αλλού. Οι πανάρχαιες αυτές παραστάσεις απεικονίζουν ελάφια, ζαρκάδια, λύκους, αλεπούδες, τσακάλια, σκύλους, σε σκηνές κυνηγιού και επίθεσης των άγριων ζώων πάνω σε μικρότερα. Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα είναι ευδιάκριτα βέλη καρφωμένα στα ζώα, αλλά και τα όπλα του κυνηγιού, όπως τόξα και δόρατα.

Ως ενδεικτικά παραδείγματα αναφέρονται οι ακόλουθες βραχογραφίες:

Οι βραχογραφίες των Φιλίππων Καβάλας με παραστάσεις κυρίως ζώων, ανθρώπινων μορφών, όπλων και σκηνών κυνηγιού είναι οι πλουσιότερες και σημαντικότερες που έχουν βρεθεί στην Ελλάδα και θεωρείται πως αποτελούσαν τρόπο έκφρασης και επικοινωνίας των θρακικών φύλων που ζούσαν στην περιοχή στο τέλος της εποχής του χαλκού και στην αρχή της εποχής του σιδήρου.

Στις βραχογραφίες του Παγγαίου οι μορφές ανθρώπων και ζώων σχεδιάζονται με υποτυπώδη τρόπο και αποδίδονται με απλές και λιτές γραμμές, ταυτόχρονα όμως ιδιαίτερα εκφραστικές. Εκτός

από τις συνήθεις εγχάρακτες σε πέτρα απεικονίσεις ζώων και σκηνών κυνηγιού έχει βρεθεί στο Παγγαίο βραχογραφία, όπου διακρίνονται «μυστηριώδη» σύμβολα, που πιθανώς παραπέμπουν σε χάραξη ενός πανάρχαιου ζωδιακού κύκλου, που ξεκινά από τους Διδύμους και φθάνει μέχρι τον Τοξότη και ίσως τον Αιγόκερω (π.χ. το Λιοντάρι αποτελεί ένα από τα σχέδια που υπάρχουν χαραγμένα πάνω στο βράχο σε ημικυκλική διάταξη και μαρτυρούν τον κύκλο αυτό, ενώ οι Δίδυμοι απεικονίζονται πάνω στον βράχο από δυο μεγαλόπρεπους πολεμιστές με ακόντια κι ασπίδες και σε ορθή γωνία ο ένας με τον άλλο).

Βραχογραφίες που ανακαλύφθηκαν στο **ύψωμα Χίλια**, στο δρόμο από το Γονικό προς τη Ρούσα Έβρου απεικονίζουν ανθρώπινες μορφές, πουλιά και πολλά ακόμη σύμβολα, που κατά πολλούς ερευνητές αποτυπώνουν τη λατρεία προς τον Ήλιο και τη Σελήνη.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, είτε πρόκειται για πολυπρόσωπες - πολύμορφες σπηλαιογραφίες, είτε για απλούστερα ακιδογραφήματα, οι βραχογραφίες εντυπωσιάζουν τον απλό θεατή και η μελέτη των πρώιμων αυτών πολιτισμικών στοιχείων αποτελεί για την παγκόσμια επιστημονική κοινότητα πρόκληση για έρευνα.

Βιβλιογραφία

Ατακτίδης Κώστας, Οι βράχοι της Καβάλας μαρτυρούν το χαμένο πολιτισμό της, Περιοδικό «ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ», τ. 77, Οκτ - Δεκ. 2000

Κανάκης Χρήστος, Οι επίκρουστες σπείρες της Ηρακλείας, περιοδικό «ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ & ΤΕΧΝΕΣ», τ. 114, Μάρτιος 2010
MUNRO ELEANOR C., ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ, μετάφραση Αγγελίδη Αριστείδη, Εκδόσεις ΦΥΤΡΑΚΗ, ΑΘΗΝΑ, 1964

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ, Η αυγή της Ανθρωπότητας μέχρι το 3000 π.Χ., σειρά TIME-LIFE, εκδόσεις Κ. Καπόπουλος, ΑΘΗΝΑ, 2002

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ, Προϊστορικός και Πρωτόγονος Άνθρωπος, Εκδόσεις Χρυσός Τύπος ΕΠΕ, Αθήνα, 1967

Βραχογραφίες. Μια προϊστορική τέχνη, 9-8-2007, www.tileplagtoiplanai.blogspot.com/2007

Οι βραχογραφίες στο ύψωμα Χίλια, 11-10-2010, www.tanea.gr

Προϊστορικές βραχογραφίες στην Ελλάδα, Κουτούζης Βασίλης, www.koutouzis.gr

Οι φωτογραφίες προέρχονται από το βιβλίο «Lascaux» Mario Ruspoli, Bordas s. A. / Paris 1986 / isbnq 2-04-016319-0

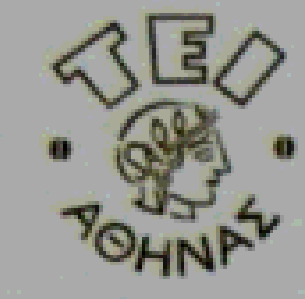
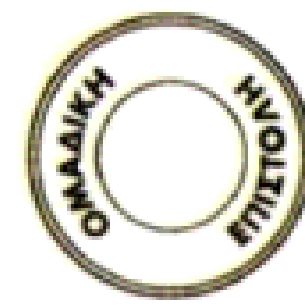
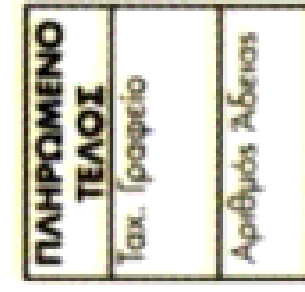
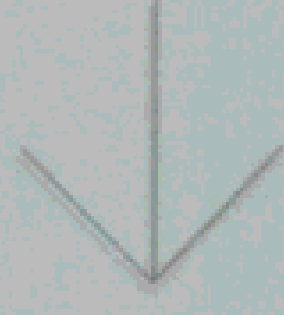
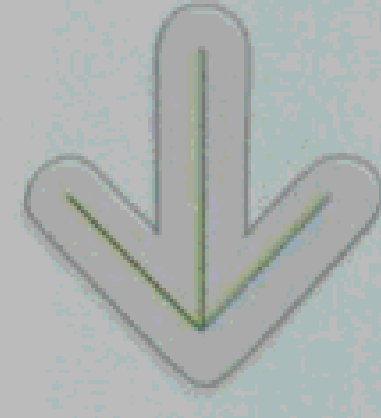

Δημοσίευση άρθρων

Γίνονται δεκτά άρθρα που πραγματεύονται **επίκαιρα ζητήματα στο χώρο της εκπαίδευσης ή και θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος**. Τα κείμενα πρέπει να αποστέλλονται με e-mail, σε μορφή Word, ενώ οι φωτογραφίες που τα συνοδεύουν πρέπει να είναι σε ηλεκτρονική μορφή (.tiff ή .jpg) σε υψηλή ανάλυση. Η βιβλιογραφία, αν υπάρχει, παρατίθεται μόνο με τη μορφή υποσημειώσεων. Τα άρθρα, τα οποία μπορεί να είναι πρωτότυπα ή αναδημοσιεύσεις, δεν επιτρέπεται κατά κανόνα να υπερβαίνουν τις 2.000 λέξεις.

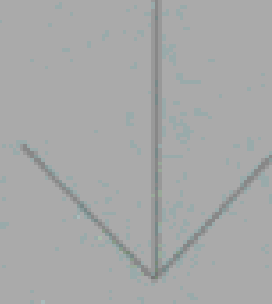
Για να δημοσιευτεί ένα κείμενο, πρέπει να εγκριθεί από την Συντακτική Επιτροπή. Η μερική ή ολική αναπαραγωγή κειμένων του περιοδικού επιτρέπεται μόνο με την άδεια του Εκδότη.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν με την κα Ι. Αναστασάκου, τηλ.: 210 5385174, Fax: 210 5385852, e-mail: eee@teiath.gr

Αγ. Σπυρίδωνος, 122 10 Αιγάλεω
Τηλ.: 210 538 5100, fax: 210 591 1590
e-mail: info@teiath.gr, webmaster@teiath.gr

ISSN 1791-7247

www.teiath.gr